

HungaroMet

Magyar Meteorológiai Szolgáltató Nonprofit Zrt.

Lakatos Mónika

Az éghajlatváltozás háttere és megfigyelt tendenciák

lakatos.m@met.hu

Az éghajlatváltozás nyomában: okok és bizonyítékok WS, 2024. június 27. , HungaroMet

Újságírói megkeresések 2024

Média mint
negyedik
hatalmi ág?

klímaegyezmény
tragikusáradások
Kárpát-medence egészségügy
alkalmazkodás
iparosodás
kibocsátások
aszály városihősziget hatások
anómália erdőtűz
fehér üvegházhatás
ElNino fok
időjárásmódosítás évszakok
tomboló Párizs klímaváltozás
LaNina sokéves felhőszakadás
klímamodellek
szélsőségek következmények
karácsony
referenciaidőszak

Miről lesz szó?

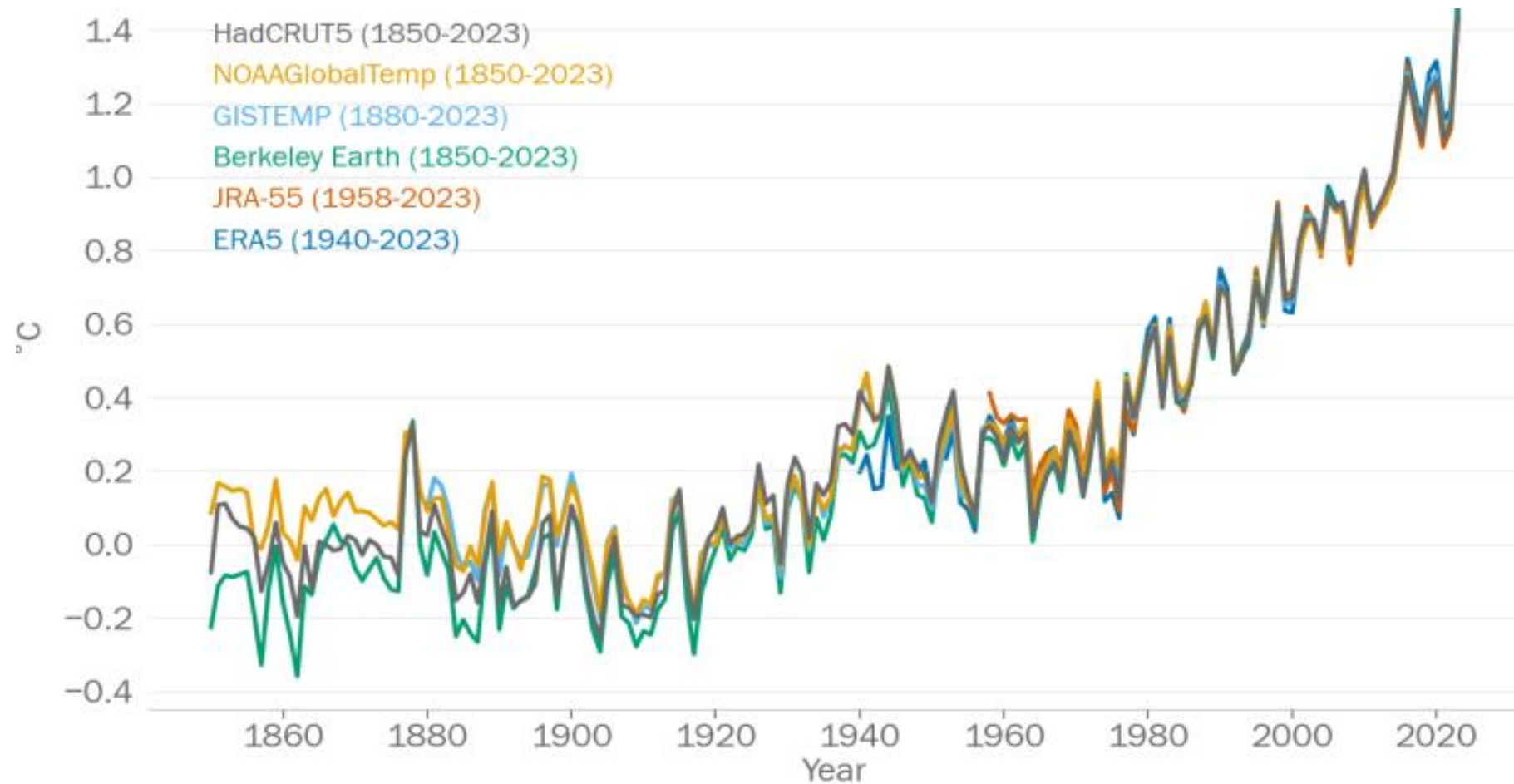
- Hol tart a melegedés most?
- Okok és bizonyítékok
- Globális és hazai trendek
- Szélsőségek és éghajlatváltozás - attribúciós vizsgálatok
- Milyen információ forrásokra, adatbázisokra támaszkodva tudunk nyilatkozni az éghajlatváltozásról

Globális felszínhőmérséklet az 1850-1900 időszakhoz viszonyítva

2023-as globális
átlaghőmérséklet
 $1,45 \pm 0,12$ °C-kal
az iparosodás előtti
szint felett (1850–
1900)

WMO: World
Meteorological
Organization

Created: 2024-01-10 16:56:20

Hol tartunk 2024 májusában?

2024 május, **1,52 C°-kal** melegebb az iparosodás előtti időszak átlagánál

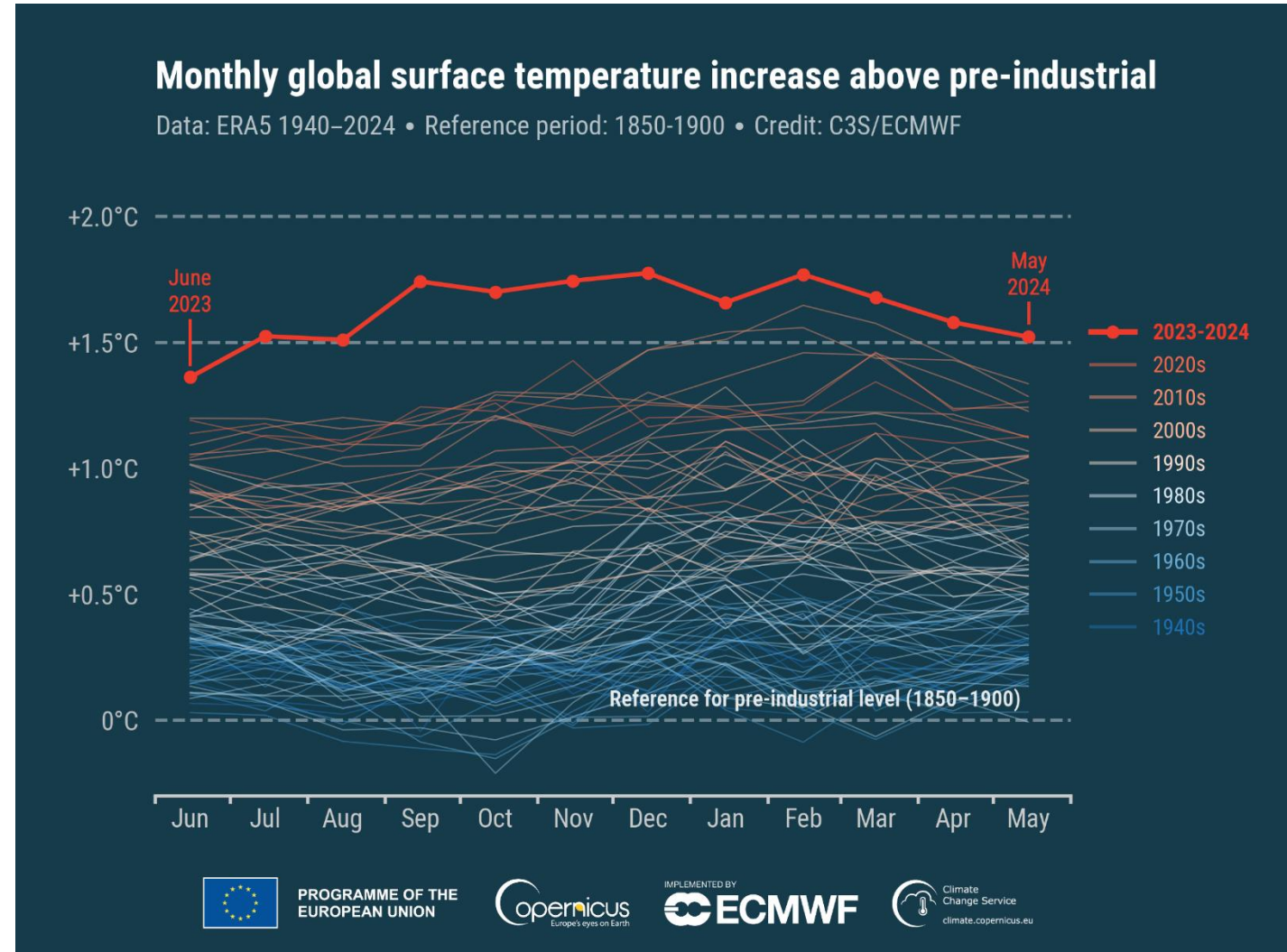
11. egymás utáni hónap **1,5°C** feletti anomáliával

ERA5 reanalízis adatok

C3S - Copernicus Climate Change Service

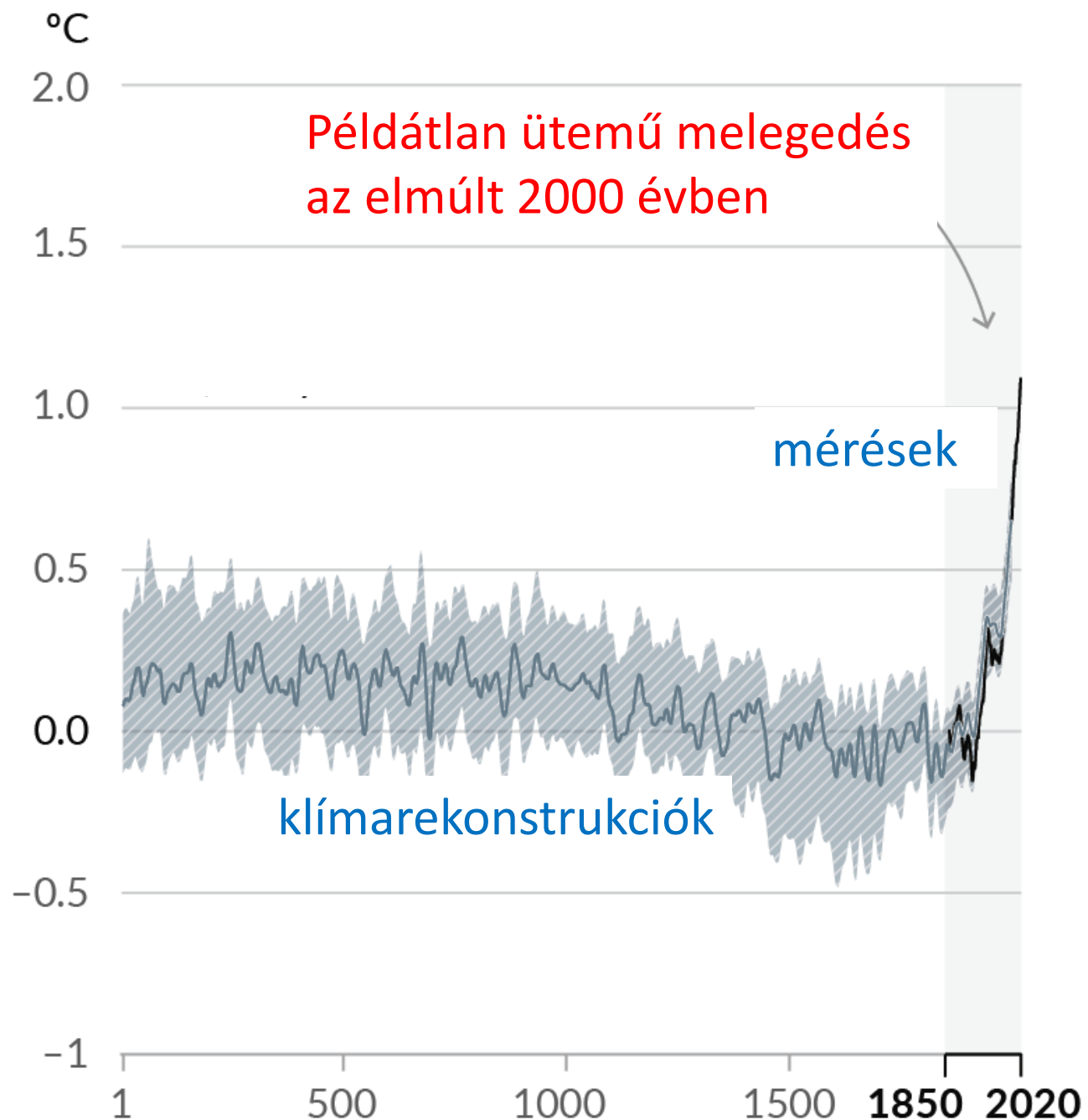
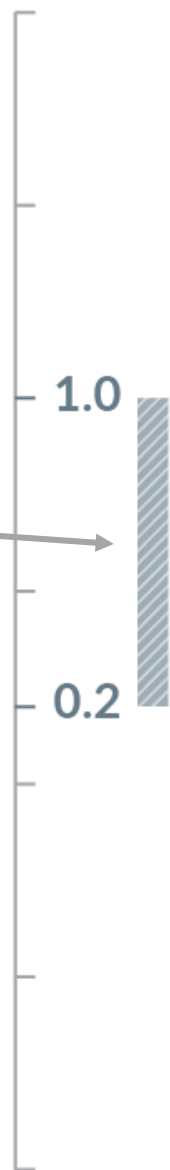
Havi globális felszínhőmérséklet anomáliák 2023 június – 2024 május

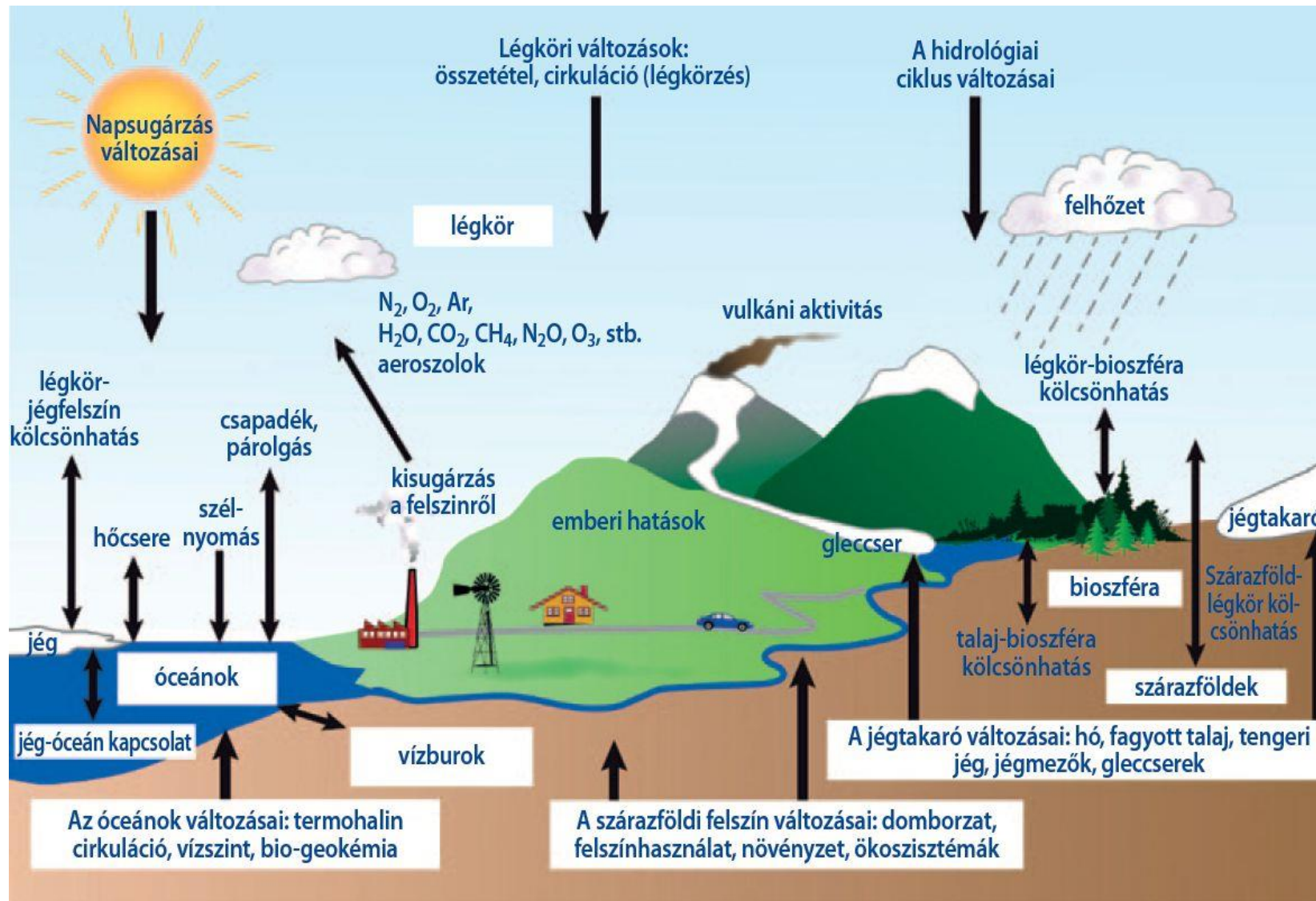
Hogy jutottunk el ide?

Az elmúlt 100 000 év legnagyobb hőmérséklet-emelkedése, kb. 6500 évvel ezelőtt lépett fel és több évszázadig tartott a melegedés folyamata

IPCC AR6 jeletése

Az éghajlati rendszer

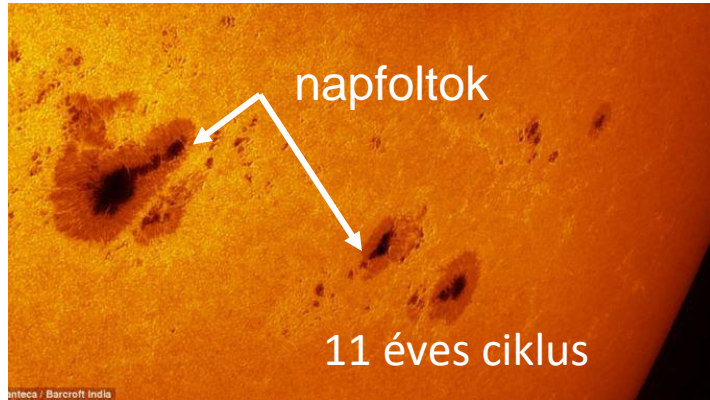

Az alábbi geoszférák kölcsönható együttese:

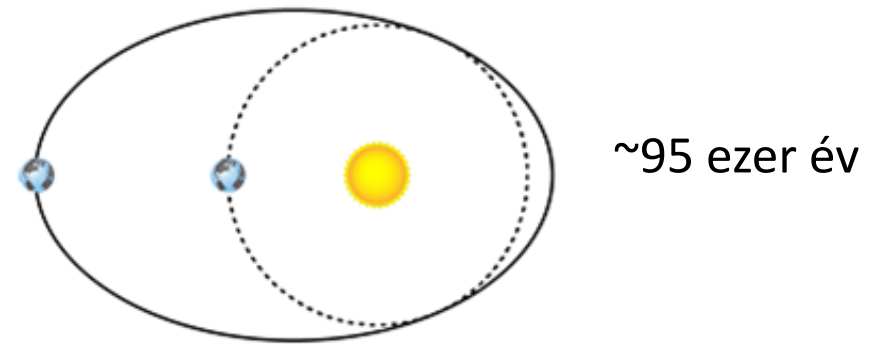
- légkör
- vízburok (felszíni és felszín alatti vizek)
- jég (hó- és jégtakaró)
- földfelszín
- élővilág

Éghajlatalakító tényezők – természetes okok

Napsugárzás változása

Föld pályaelemeinek módosulása (Milankovics-ciklus)

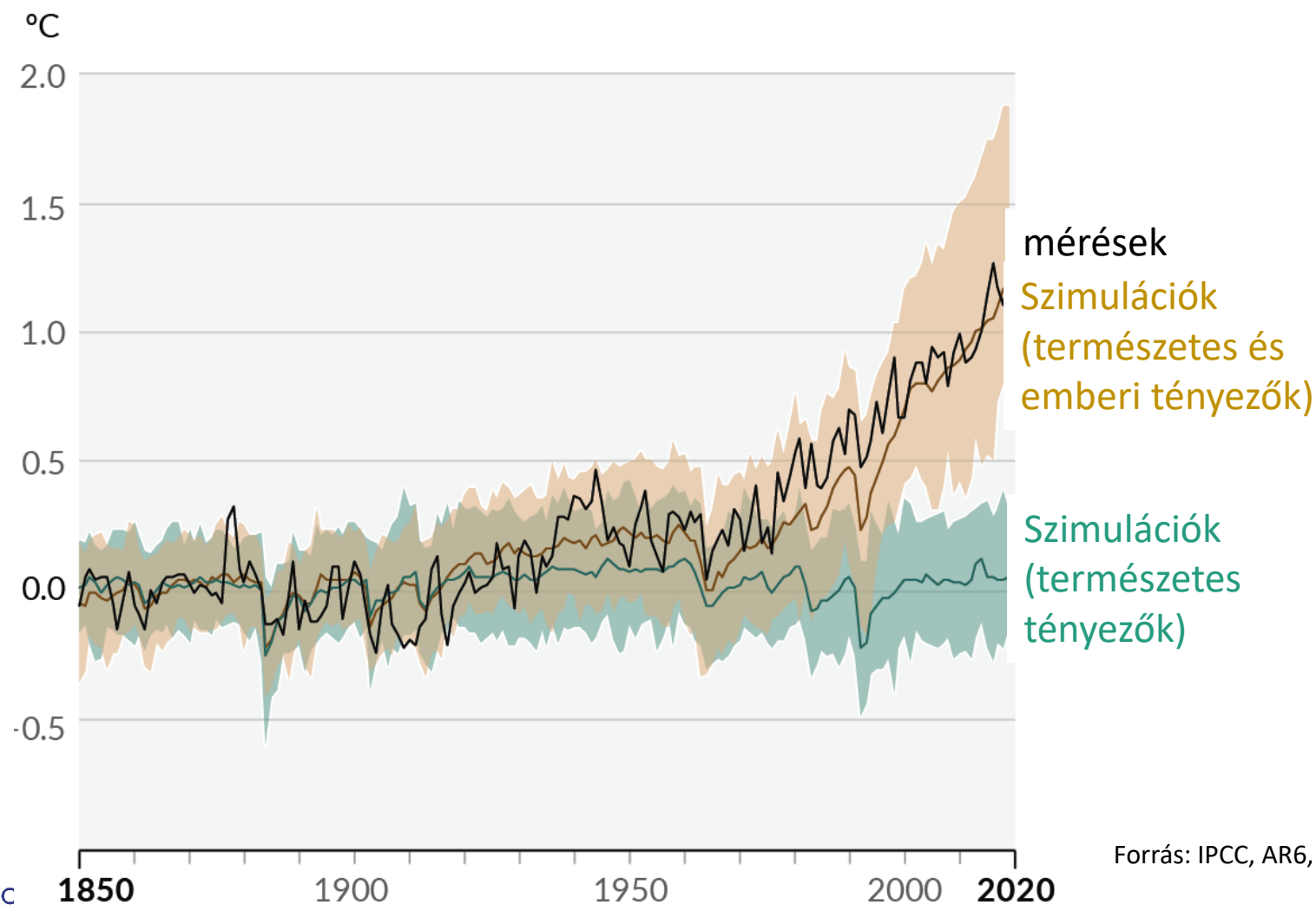

Vulkánkitörések

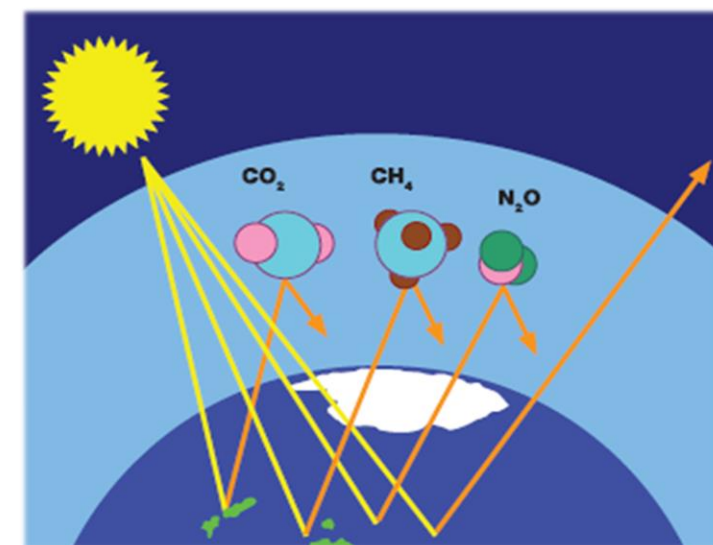

Emberiség, mint éghajlatalakító tényező – Honnan tudjuk, hogy az ember a felelős a jelenlegi klímaváltozásért?

Forrás: IPCC, AR6, WG1

Üvegház hatás

Éghajlatalakító tényezők – **belső változékonyság**

- Az egyes éghajlati elemek között szoros kölcsönhatás van
- Nem lineáris visszacsatolások

Pozitív (öngerjesztő) visszacsatolás

Növekvő hőmérséklet

© NASA

fokozódó üvegházhatás

olvadó permafroszt

metán felszabadulás

Negatív (csillapító) visszacsatolás

Növekvő hőmérséklet

intenzívebb párolgás

több felhő

kisebb besugárzás

csökkenő hőmérséklet

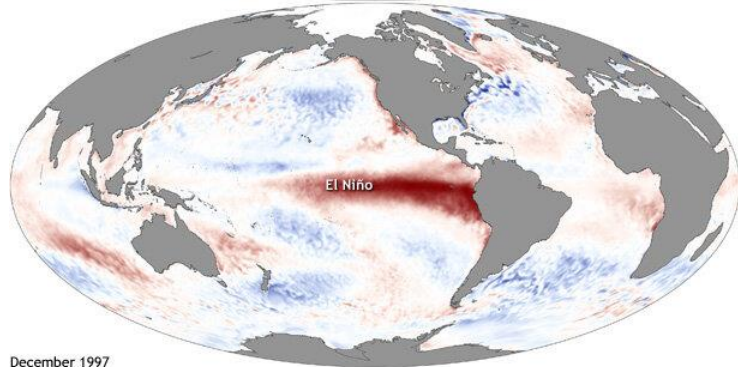
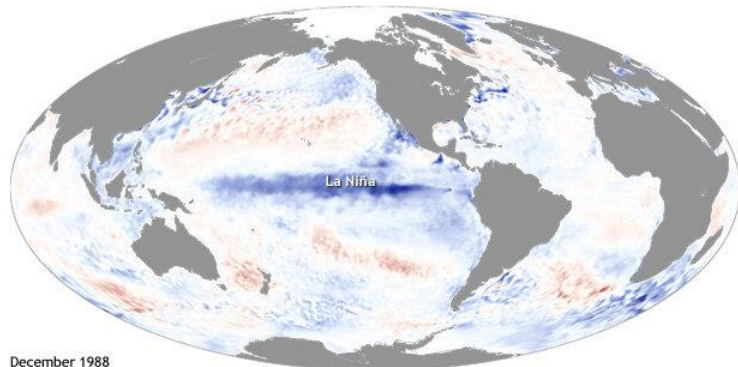
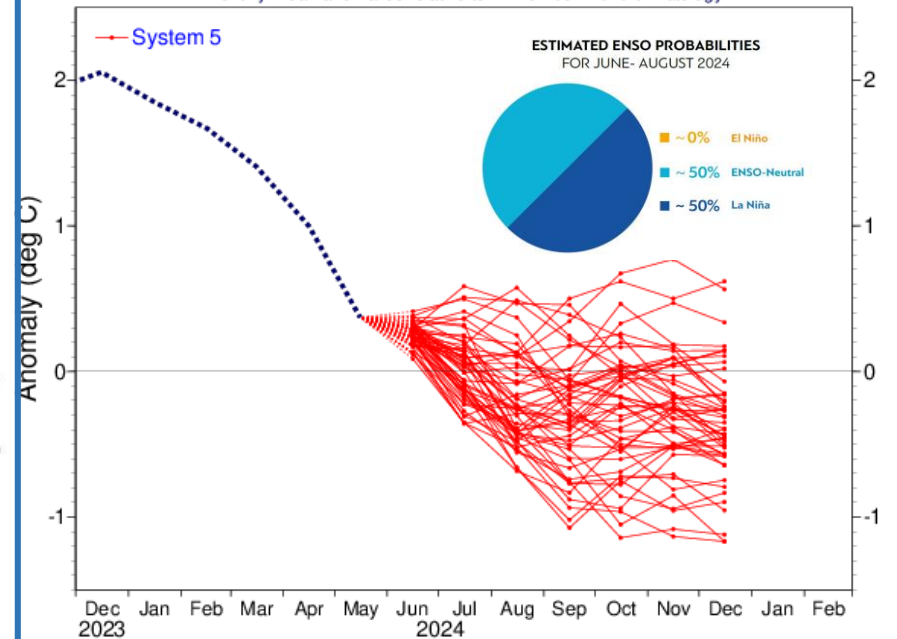
©Zbynek Burival on Unsplash

Belső változékonyság - El Nino jelenség – fokozza a melegedés hatását

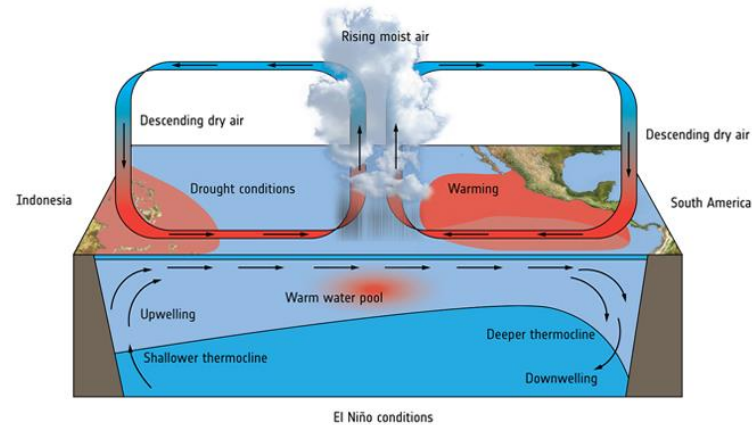
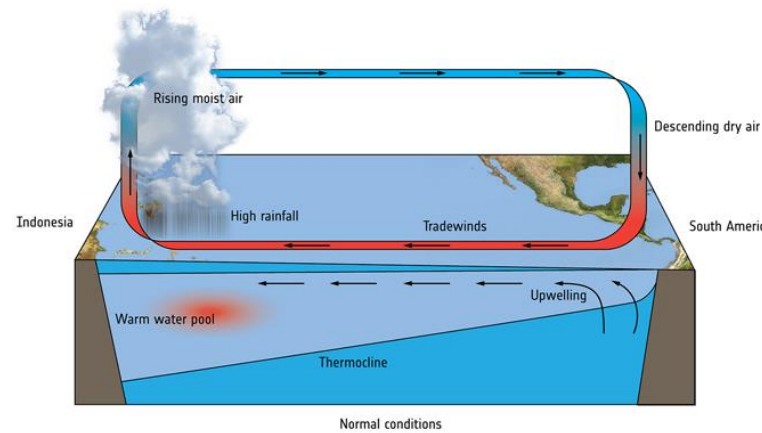

WMO El Niño/La Niña Update

NINO3.4 SST anomaly plume
ECMWF forecast from 1 Jun 2024
Monthly mean anomalies relative to ERA5 1981-2010 climatology

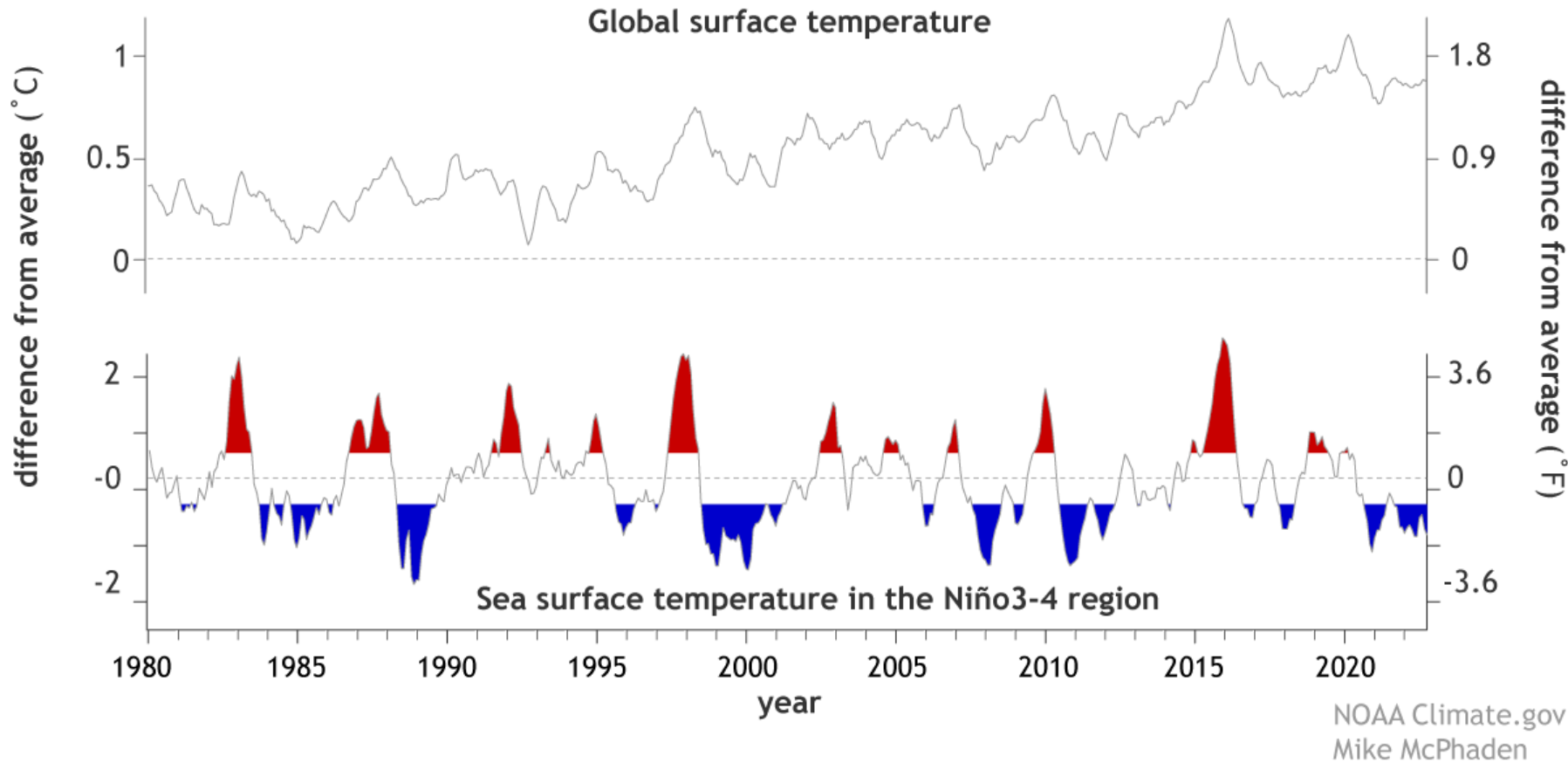

Difference from average temperature (°F)
-9 0 9

earthhow.com

El Nino és a globális felszínhőmérséklet

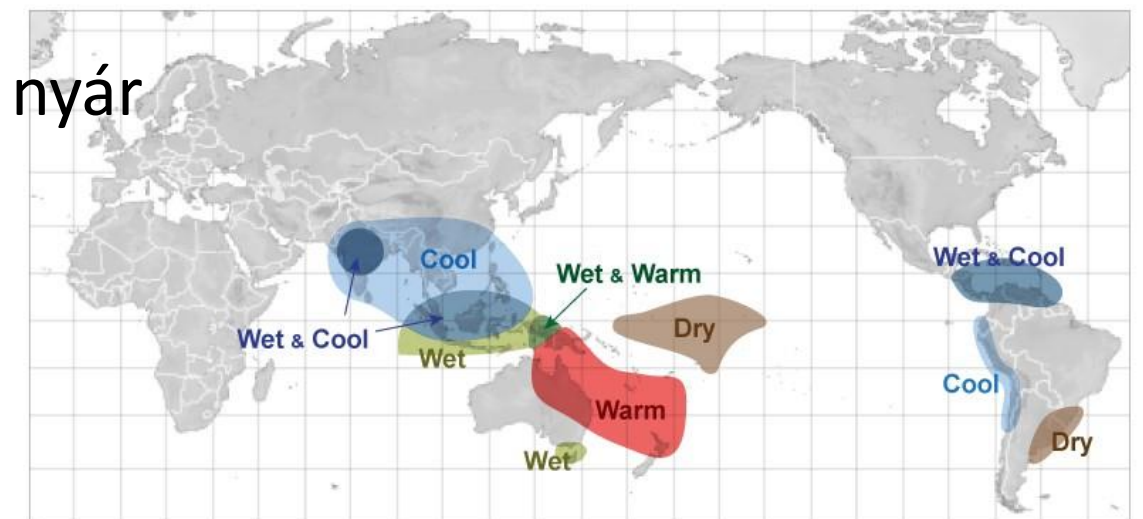
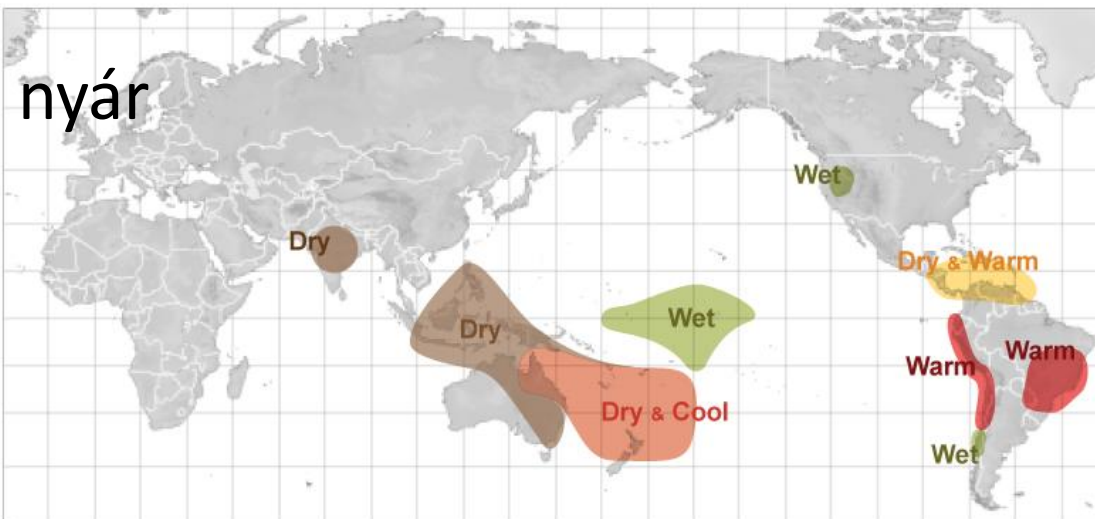
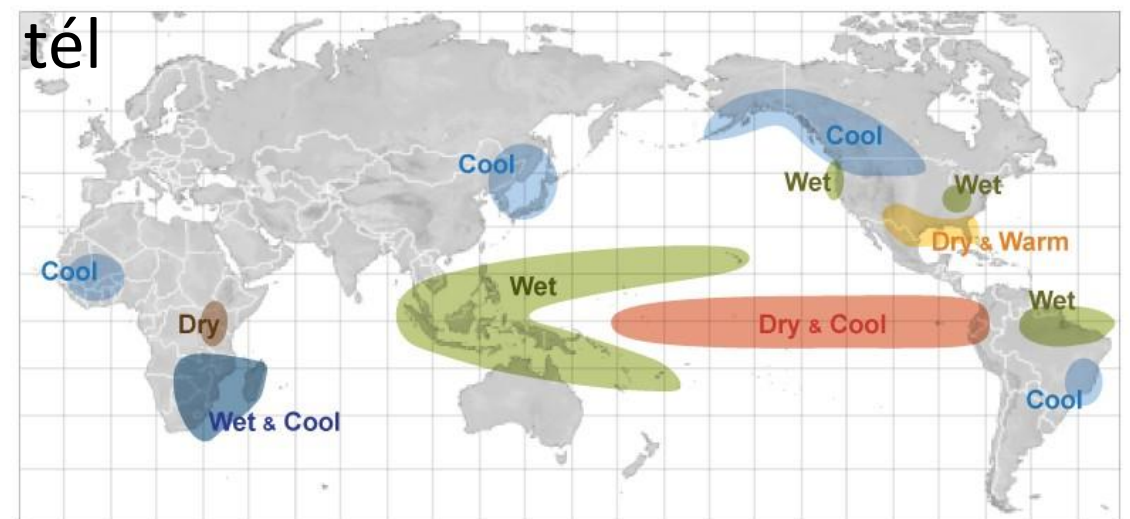
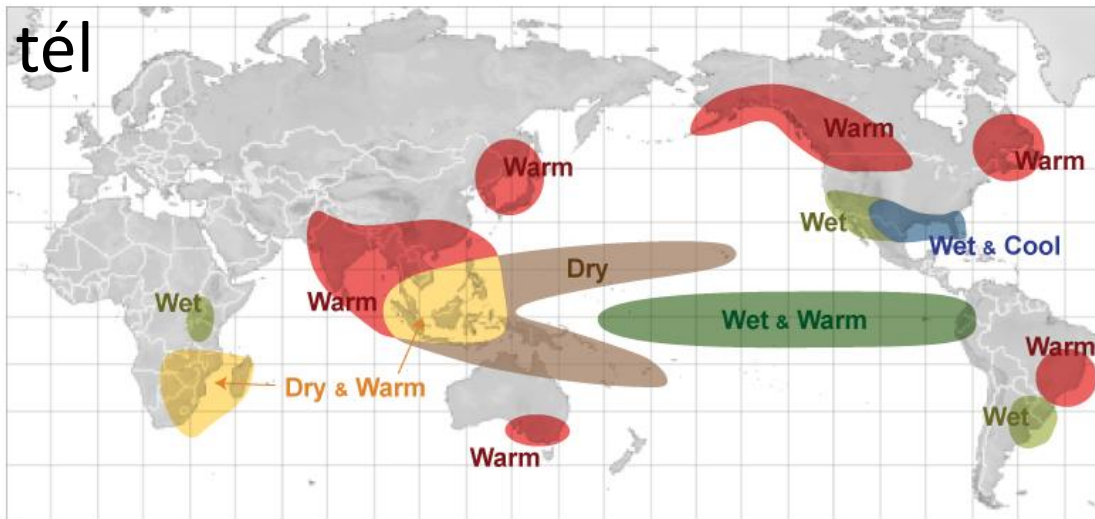
**TOP 10 év – 2023
rekordmeleg**

- 2023
- 2016
- 2020
- 2019
- 2017
- 2015
- 2022 (és 2015)
- 2018
- 2021 (és 2018)
- 2014

Hatás a Kárpát-medencére?

El Nino

La Nina

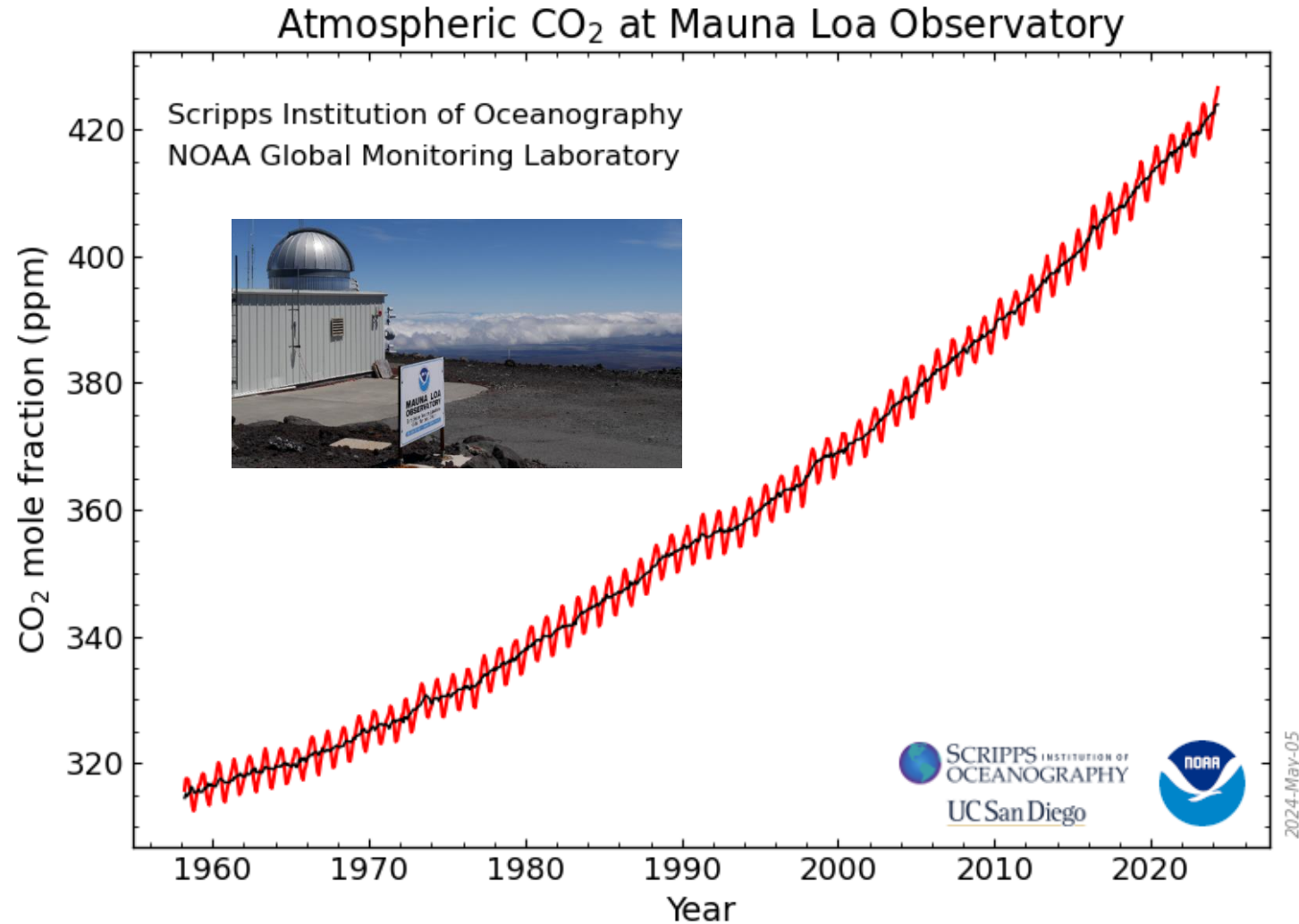

Gyorsuló kibocsátások

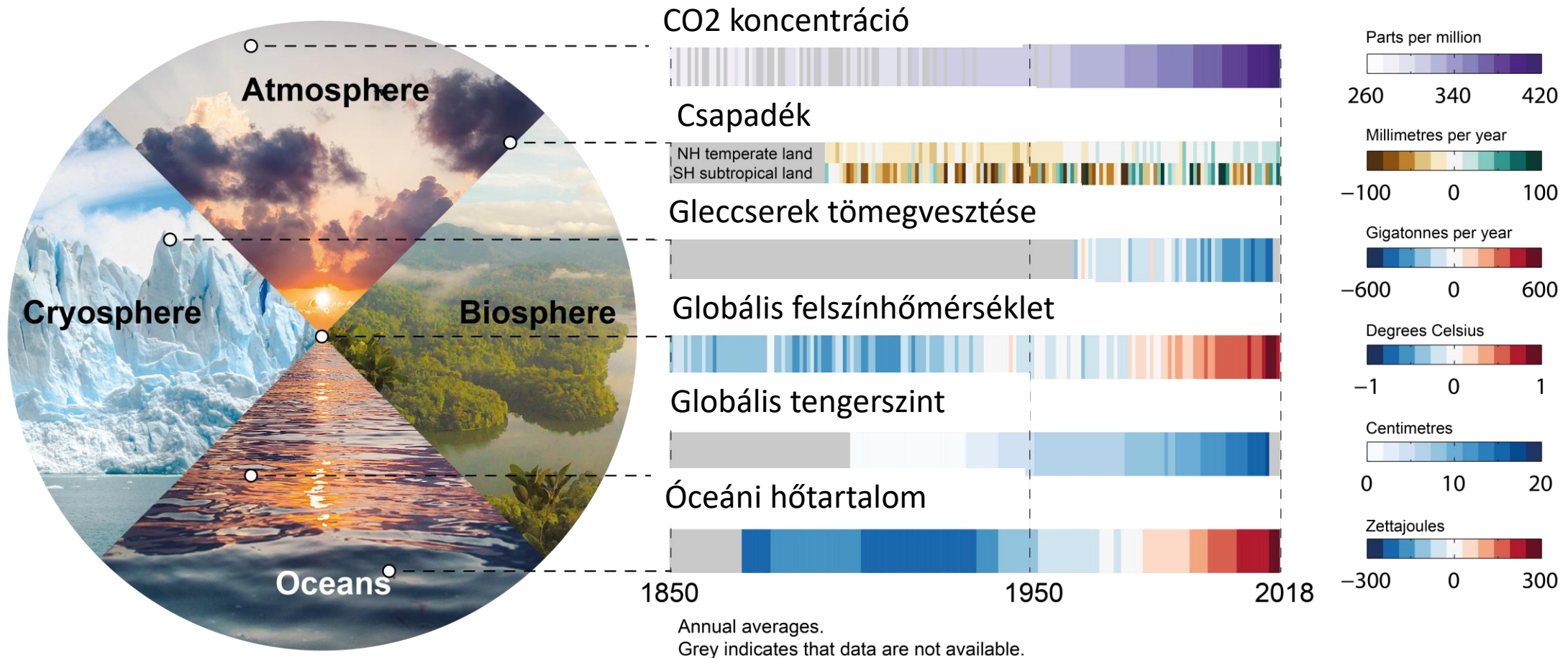
- A szén-dioxid koncentrációja 2023-ban 2,4 ppm-rel magasabb, mint 2022-ben (419ppm)
- A metáné 11 ppb-vel (1902 ppb)

WMO Global Atmosphere Watch (GAW) Program

Az éghajlati rendszer minden elemében megmutatkoznak a változások

Forrás: IPCC, AR6, WG1

Hogy nőtt a tudásunk az idők során?

IPCC jelentések sorozata, IPCC AR6 2021

- ✓ 1990 és 2021 között a megfigyelések, a modellek és az éghajlati rendszer működésének megértése javult
- ✓ Emberi hatás domináns – > tény
- ✓ 1887 állomás (1861–1990) - ma 40,000 állomás (1750–2020)
- ✓ Műholdas távérzékelés: hőmérséklet, hótakaró, sugárzási egyenleg. Ma: hőmérséklet, krioszféra, sugárzási egyenleg. CO₂, tengerszint, felhők, aeroszolok, felszínborítottság és mások
- ✓ Éghajlati modellek – globális (500-ról 100km-es felbontás) és regionális modellek megjelenése
- ✓ Fizikai és biogeokémiai folyamatok pontosabb modellezése

Understanding

Human influence on climate

Energy budget

? Suspected
Open
(inconsistent estimates)

Sea level budget

Open
(inconsistent estimates)

Observations

Global warming since late 1800s

0.3–0.6°C

Land surface temperature

1887 stations (1861–1990)

Geological records

5 million years (temperature)
5 million years (sea level)
160,000 years (CO₂)

Global ocean heat content

1955–1981 (two regions)

Satellite remote sensing

Temperature, snow cover,
Earth radiation budget

Established fact

Closed
(inputs = outputs + retained energy)

Closed
(sum of contributions = observed sea level rise)

0.95–1.20°C

Up to 40,000 stations (1750–2020)

65 million years (temperature)
50 million years (sea level)
450 million years (CO₂)

1871–2018 (global)

Temperature, cryosphere, Earth radiation budget, CO₂,
sea level, clouds, aerosols, land cover, many others

Climate models

State of the art

General circulation models

Typical model resolution

500 km

Major elements

Circulating atmosphere and ocean

Radiative transfer

Land physics

Sea ice

Global

Earth system models

100 km

Circulating atmosphere and ocean

Radiative transfer

Land physics

Sea ice

Atmospheric chemistry

Land use/cover

Land and ocean biogeochemistry

Aerosol and cloud interactions

Regional

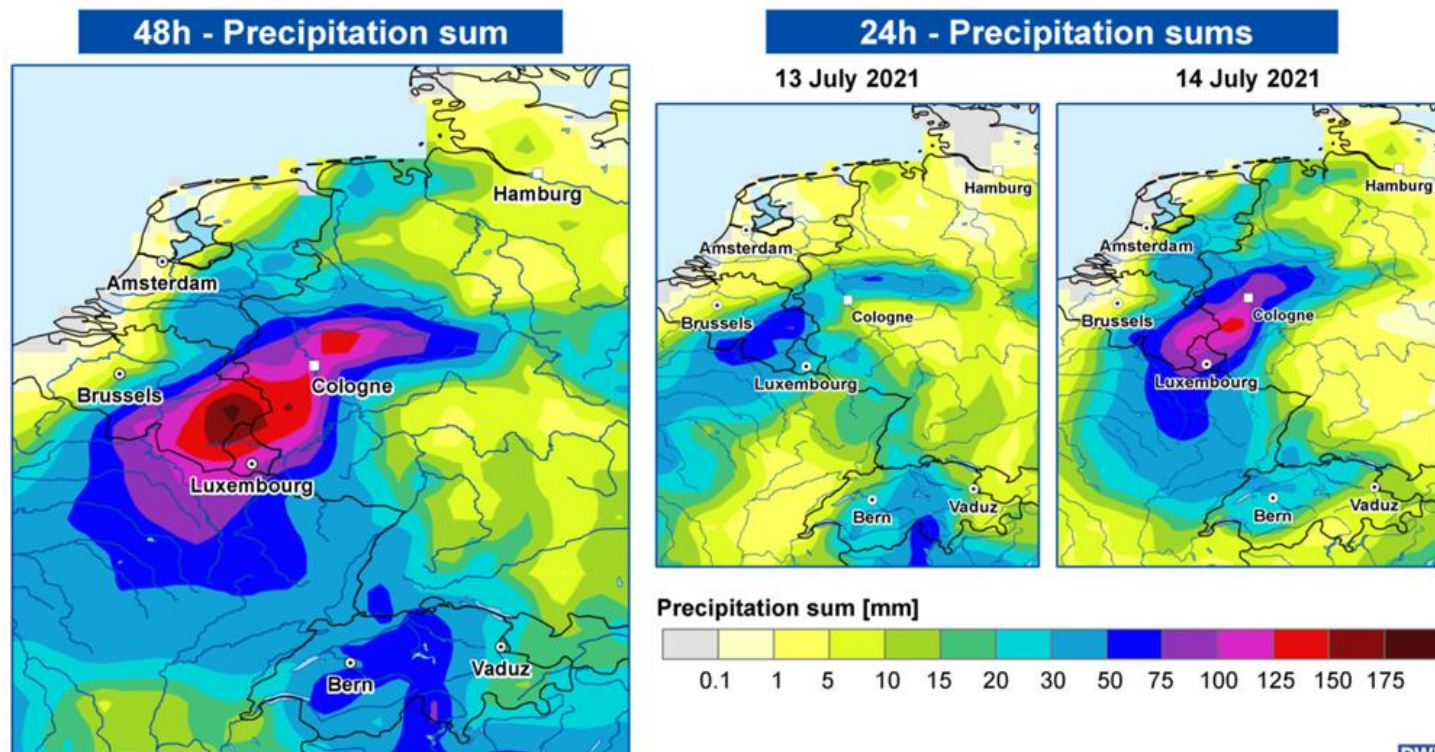
High-resolution models

25–50 km

Szélsőséges jelenségek és az éghajlatváltozás kapcsolata –attribúció

2021. július 11-20. közötti villámárvizes Németország nyugati részén és Belgiumban

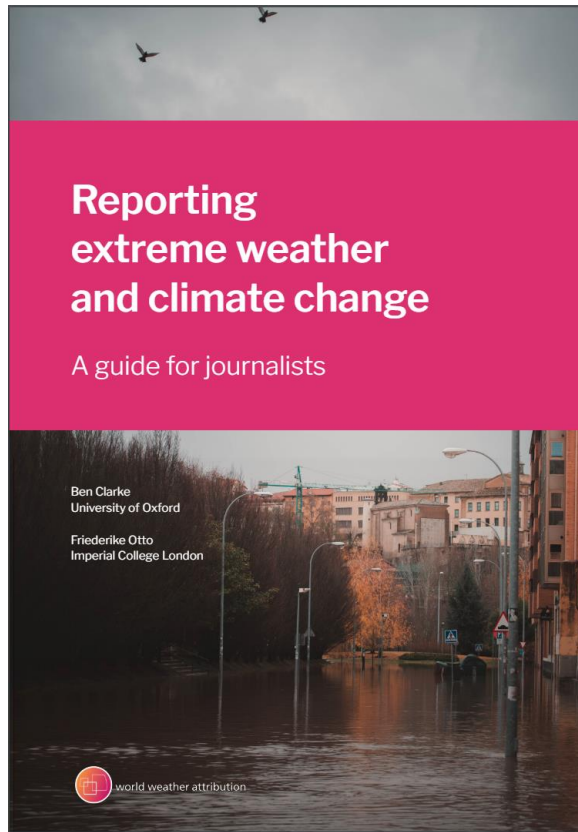
Precipitation data: Extended version of E-OBS. Graphic credits: © Deutscher Wetterdienst 2021 (Last update: 19.08.2021).
Geodata: © GeoBasis-DE/BKG 2020 (Last update: 01.01.2020).

DWD
Deutscher Wetterdienst
Wetter und Klima aus einer Hand

- ~200 halálos áldozat
- Az éghajlatváltozás körülbelül **3-19%-kal növelte** az egynapos maximális csapadékesemény intenzitását a nyári időszakban ebben a nagy térségben
- Egy ilyen egynapos esemény bekövetkezésének **valószínűsége 1,2-9-szeresére nőtt**
- **Módszertan:** visszatérési értékek, modellfuttatás emberi tényezőkkel és anélkül

<https://www.worldweatherattribution.org/>

„Reporting guide for journalists” (12 nyelven elérhető)

Extreme events and climate change

One-page checklist!

The following is a very basic overview for each extreme weather type covered in this guide. Further information on each type is given in the guide, including the best current science, descriptions of how it works and important points to note to ensure accurate reporting.

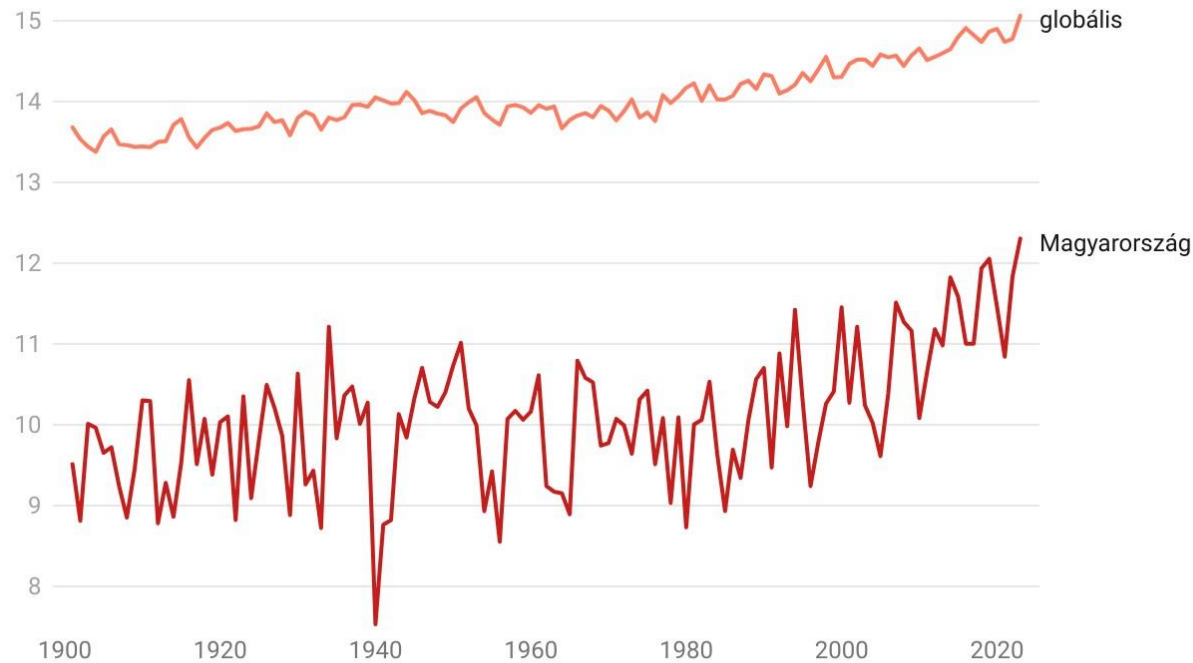
Extreme weather	Key messages	Points of note and caution
Heatwave	Every heatwave in the world is now made stronger and more likely to happen because of human-caused climate change.	<ul style="list-style-type: none"> Don't be too cautious — heatwaves are unilaterally linked to global warming.
Floods	Extreme rainfall is more common and more intense because of human-caused climate change across most of the world. Flooding has likely become more frequent and severe in some locations as a result, though it is also affected by other human factors.	<ul style="list-style-type: none"> Flooding is linked to heavy rain but is also caused by human factors, such as water management and defences. Coastal flooding is generally on the rise due to sea level rise, but is unrelated to rainfall-based floods.

Tropical cyclones	The overall number of tropical cyclones per year has not changed, but climate change has increased the occurrence of the most intense and destructive storms. Extreme rainfall from tropical cyclones has increased substantially, in line with rainfall from other sources. Storm surges are higher due to climate change-driven sea level rise.	<ul style="list-style-type: none"> There is no increase of cyclones overall. Individual cyclone intensities and wind speeds are not currently higher because of global warming
Heavy snow	Every instance of extreme cold across the world has decreased in likelihood and intensity due to climate change. It is unclear how heavy snowfall events have changed in most places, but they may have increased in intensity in parts of East and North Asia, North America and Greenland.	<ul style="list-style-type: none"> There is very high confidence of fewer cold extremes, though these are still possible. Snowfall changes are extremely uncertain. Polar vortices changes are not yet clear.
Droughts	Droughts are becoming more common and more severe due to climate change in some areas only, including Europe, the Mediterranean, southern Africa, central and eastern Asia, southern Australia, and western North America - there is some evidence of increases in western and central Africa, northeast South America, and New Zealand.	<ul style="list-style-type: none"> Droughts are very complex and diverse, making it difficult to acknowledge certainty. There are many factors to consider other than climate change in the case of impactful droughts, particularly regarding water management.
Wildfires	Fire weather is increasing in parts of all continents, with clear attributable increases in both probability and total burned area in southern Europe, northern Eurasia, the US, and Australia, and some evidence in southern China.	<ul style="list-style-type: none"> Data records of fires are very limited in some areas, making attribution very challenging. Human activities, such as forest management and ignition sources, are also important factors.

Hazai éghajlati trendek

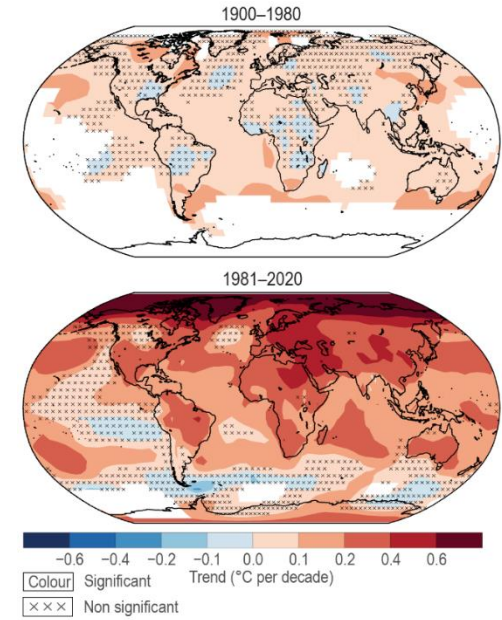
A Kárpát-medence az átlagosnál jobban melegező régiók között

Globális és hazai évi átlaghőmérséklet (°C), 1901-2023

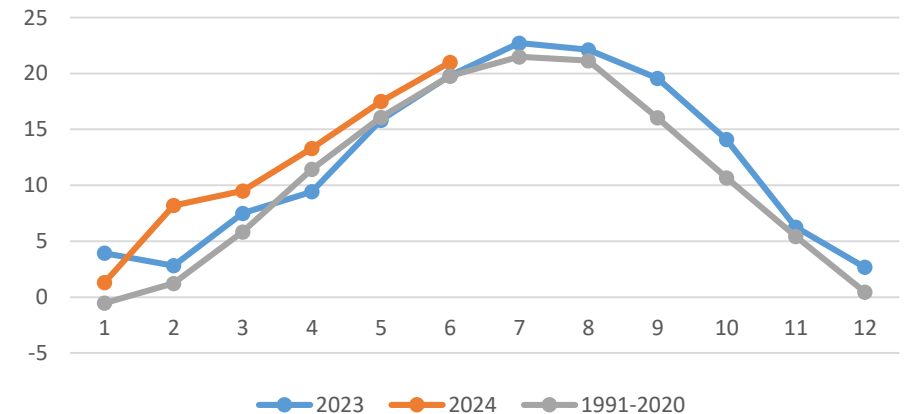

Created with Datawrapper

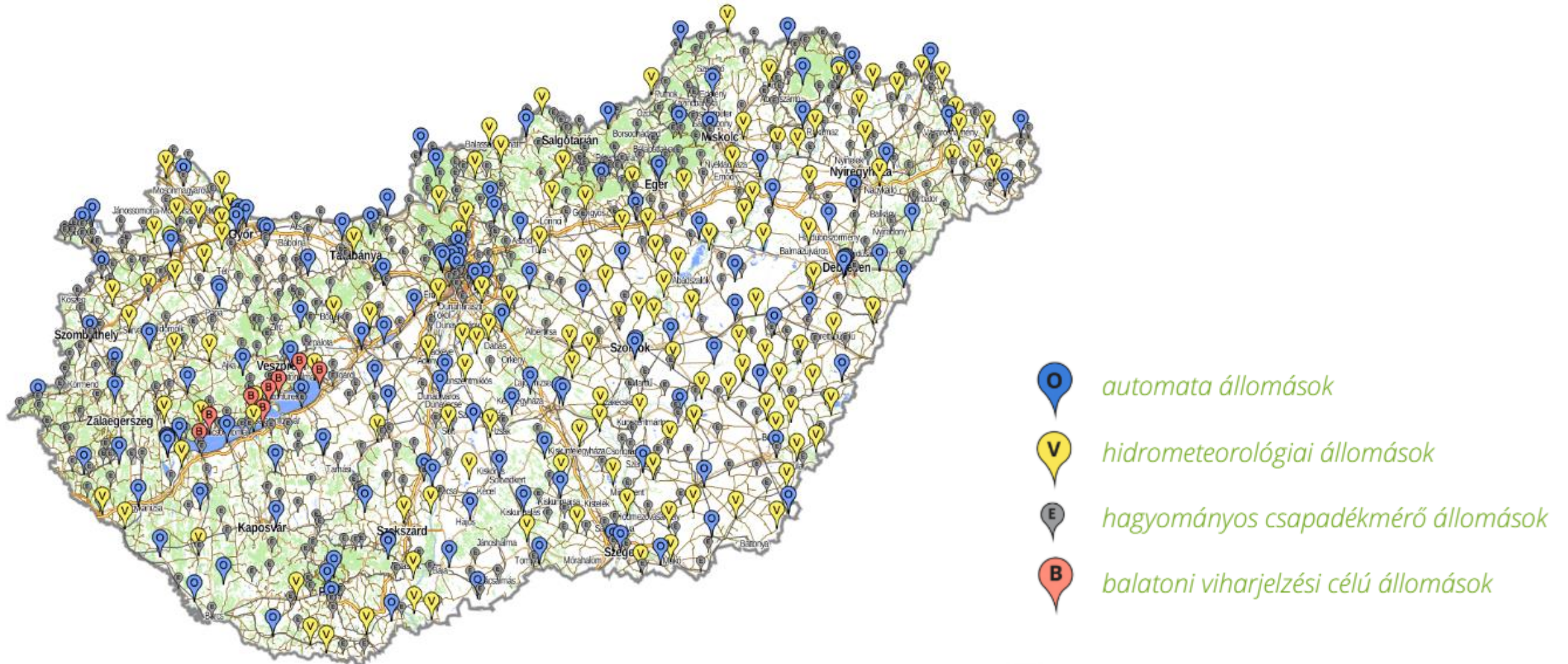
A hazai változás **1,5°C** 1901-től, míg a globális sor **1,2°C-os** emelkedést jelez a lin. trend modell szerint

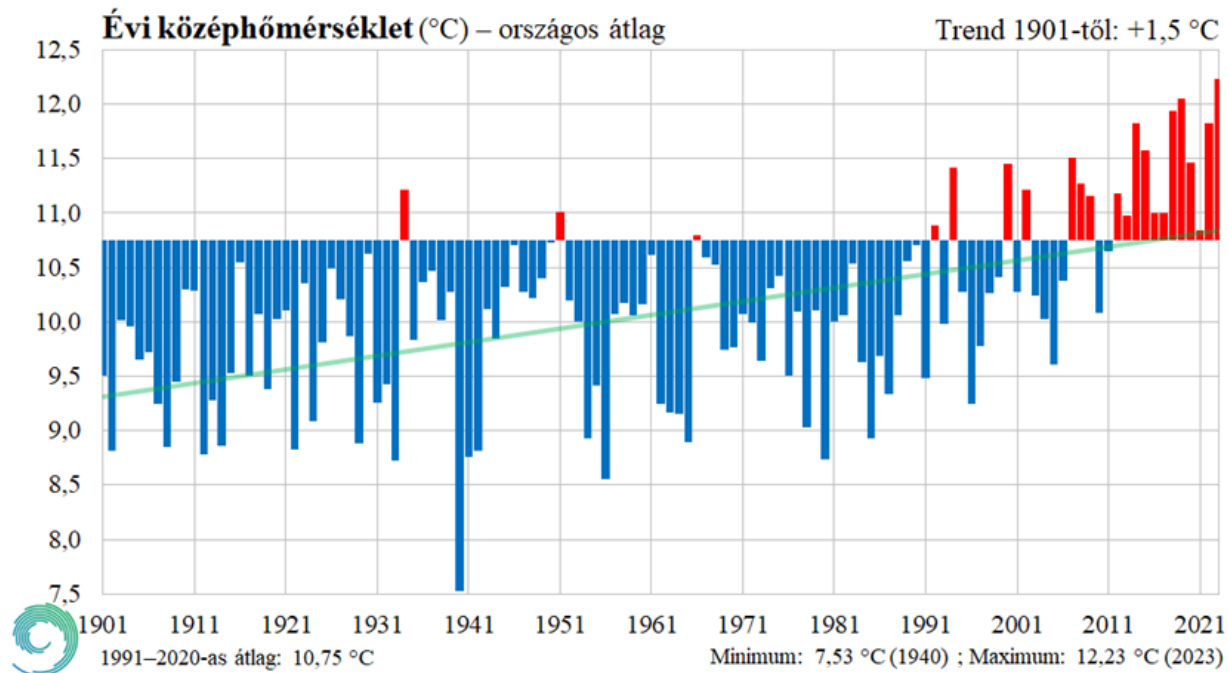
Magyarország, havi középhőmérsékletek 2023, 2024

Éghajlati adatok forrása – **éghajlati adatbázis** – HungaroMet felszíni mérőhálózat

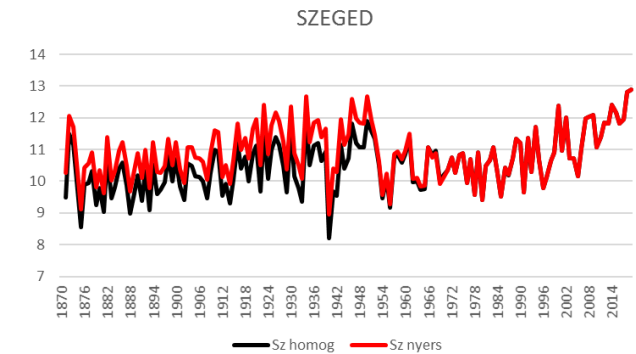
Reprezentatív adatok előállítása (MASH, MISH rendszerek)

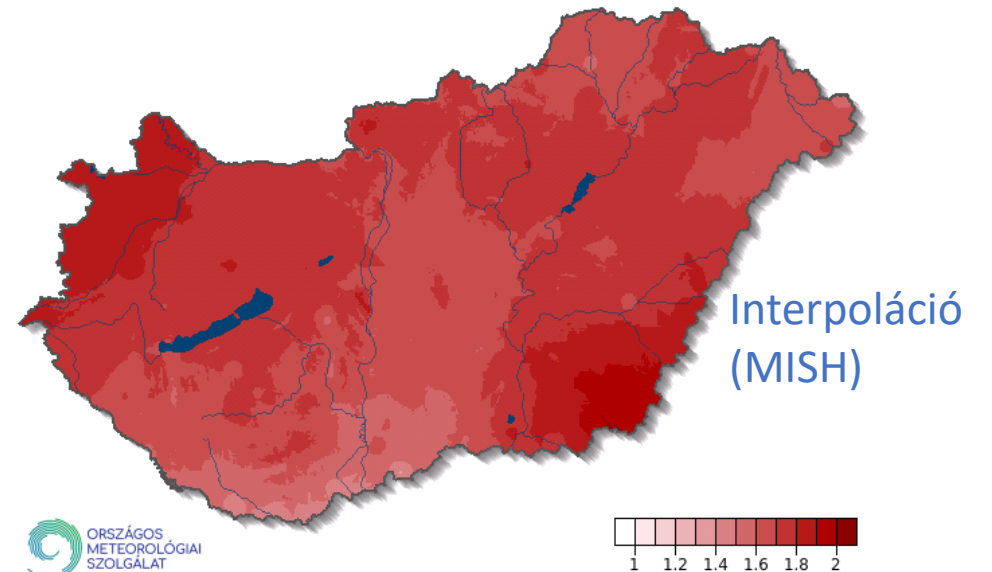
Homogenizált, interpolált országos átlagok

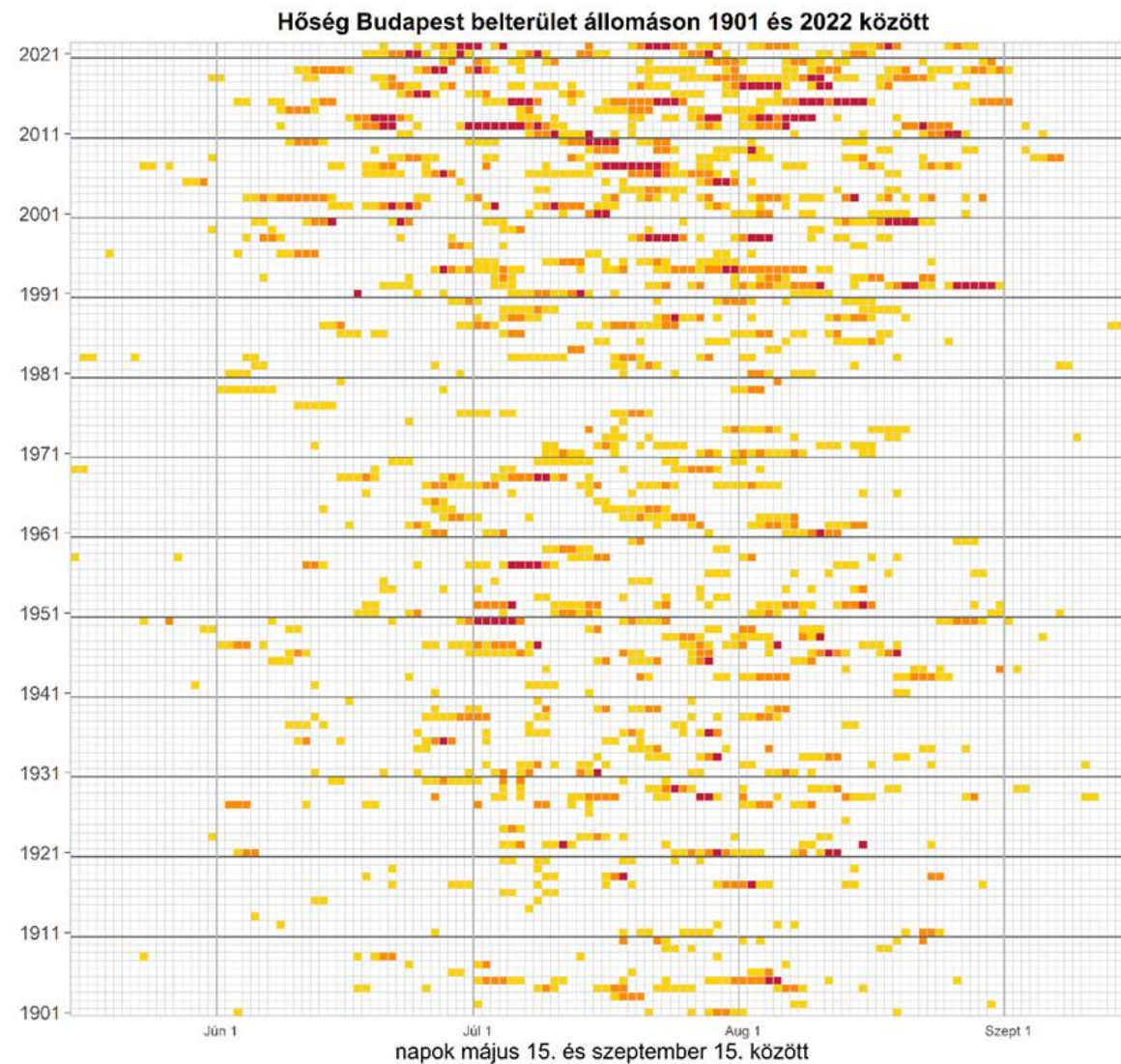
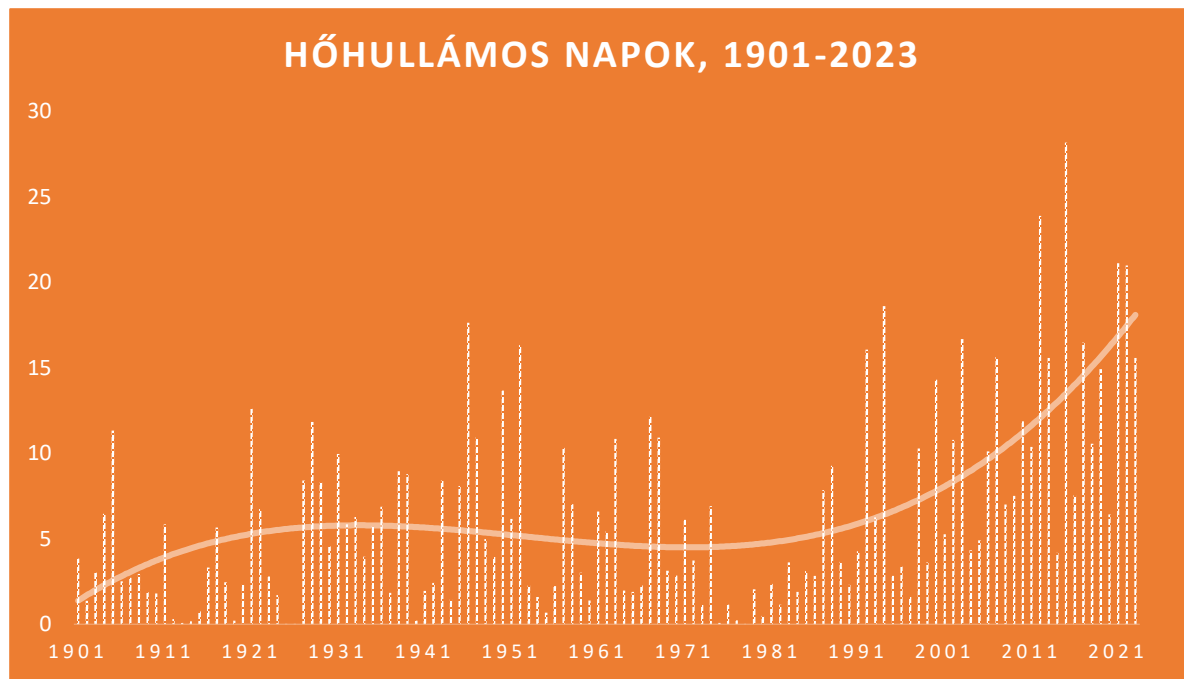
Homogenizálás (MASH)

Éves középhőmérsékletek változása 1981-2020 (°C)

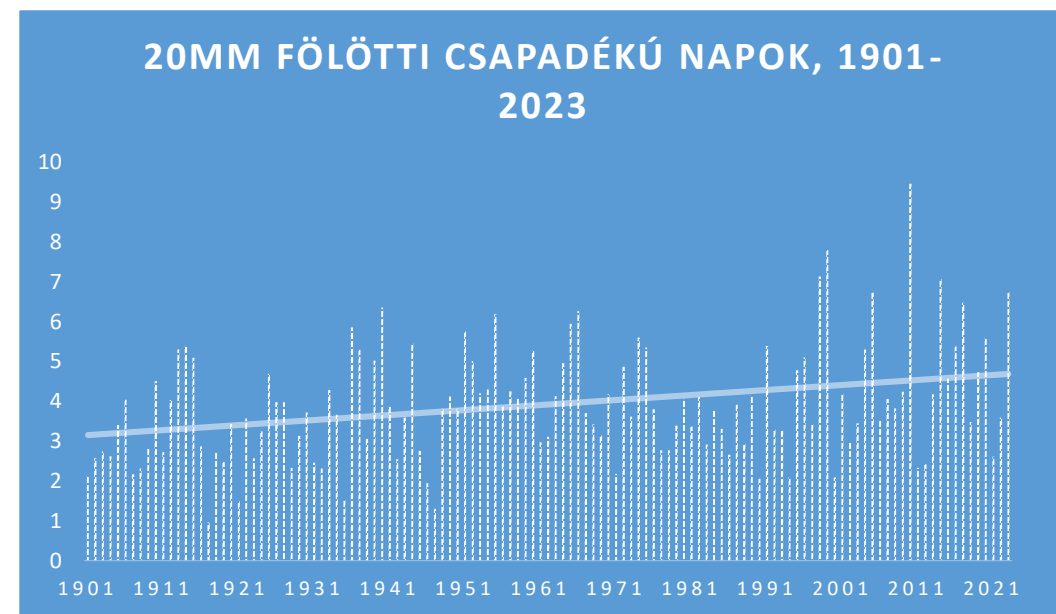
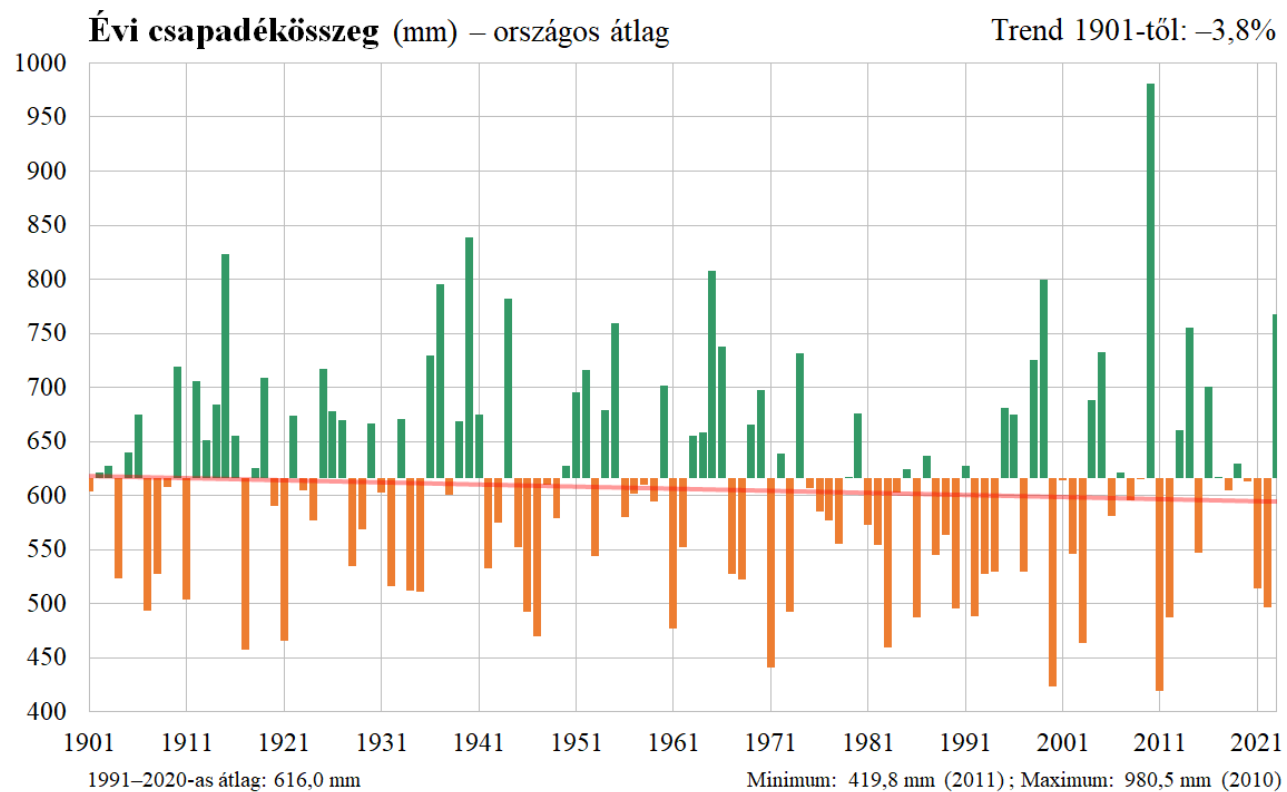

Hőhullámos napok, $T_a \geq 25 \text{ }^\circ\text{C}$, országos átlag

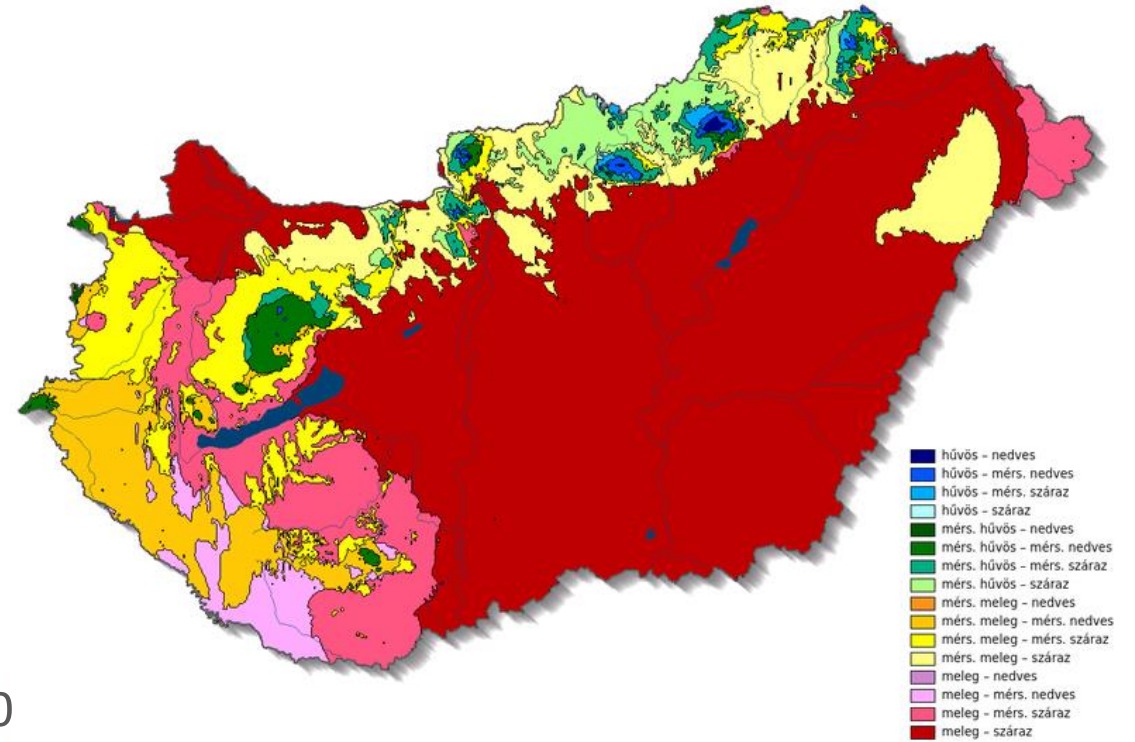
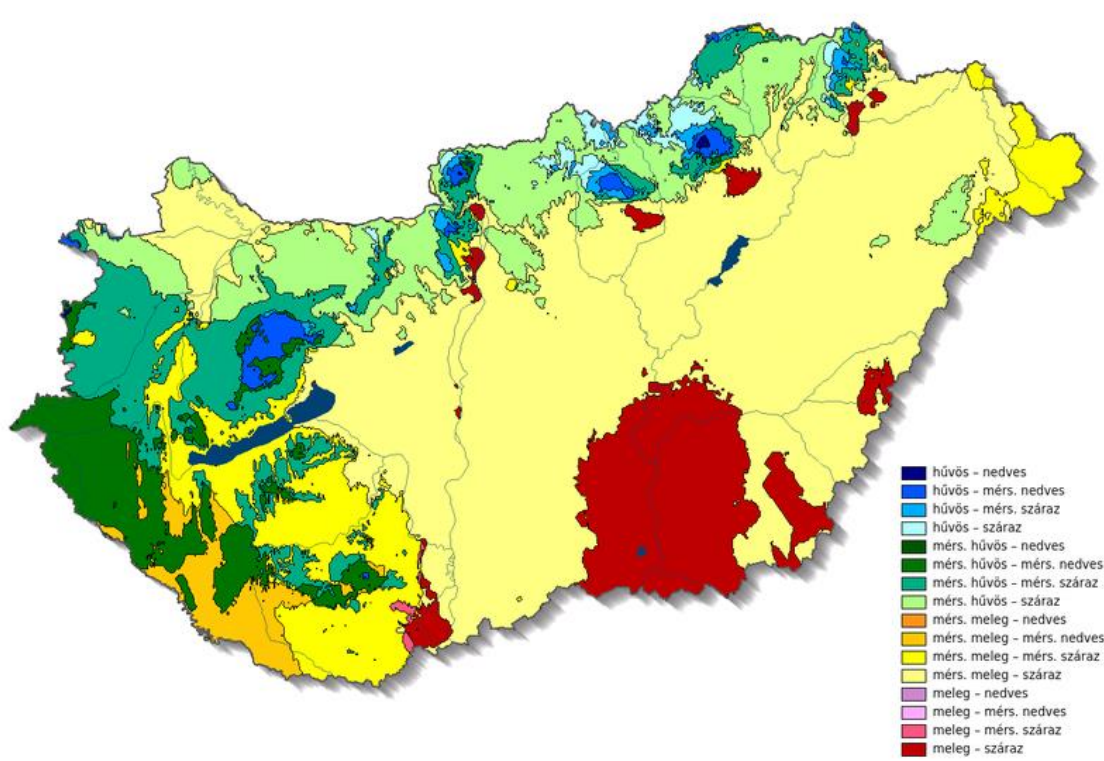
25 °C $\leq T_{\text{átlag}} < 27 \text{ }^\circ\text{C}$ 27 °C $\leq T_{\text{átlag}} < 29 \text{ }^\circ\text{C}$ $T_{\text{átlag}} \geq 29$

Csapadékváltozások, növekvő aszályhajlam, intenzívebb csapadékhullás

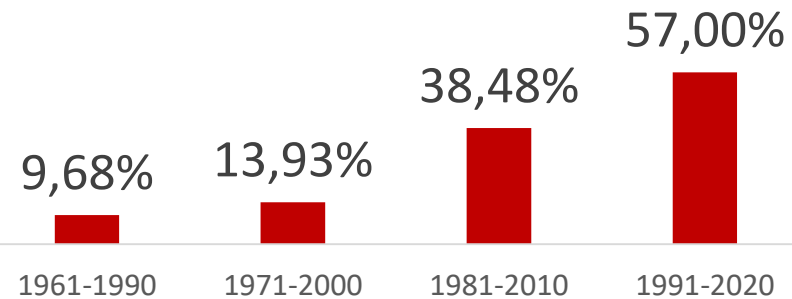
Éghajlati körzetek eltolódása 1961-1990 / 1991-2020

100

50

0

Adat - és információ források

- IPCC, WMO (trello, embargós anyagok)
- Copernicus – több nyelvű sajtóinformáció
- www.met.hu
  - Éghajlat / Éghajlatváltozás aloldalak
  - Havi, évszakos éghajlati értékelők
  - Eseti tanulmányok a szélsőségekről
  - Rövid évszakos videók
  - Publikus mérési adatok: odp.met.hu

ÉGHAJLAT

Magyarország éghajlata

Az OMSZ tárolja és kezeli a hazai időjárési és éghajlati adatsorokat, rekordokat. Számos Magyarországra vonatkozó hasznos adat, leírás található az oldalakon, térképekkel, grafikonokkal színesítve.

- ▶ Általános éghajlati jellemzés
- ▶ Éghajlati visszatekintő
- ▶ Városok éghajlati jellemzői
- ▶ 150 éves éghajlati adatsorok
- ▶ Éghajlati adatsorok 1901–2020
- ▶ Időjárési rekordok
- ▶ Hőmérsékleti szélsőértékek
- ▶ Csapadék szélsőértékek
- ▶ Bioklimatológia

Éghajlatváltozás

Az éghajlat tényleges változása három - valószínűleg egymással párhuzamosan ható - okra vezethető vissza. Ezek az átlagosan...

Föld éghajlata

Miért van az, hogy emitt sivatag, amott őserdő, távolabb legelő van? S miért különböznek ezek is egymástól? A válasz kulcsát az éghajlatban kereshetjük.

- ▶ Jelenlegi éghajlat
- ▶ Éghajlatot alakító tényezők
- ▶ Elmúlt évezred éghajlata
- ▶ Földtörténeti korok éghajlata
- ▶ Múlt forrásai
- ▶ WMO állásfoglalás
- ▶ Meteorológiai rekordok

Csapadékinintzés

Az intenzív, rövid idejű csapadékhullás hatással van a természeti és az épített környezetre is. A...

Köszönöm szépen a figyelmet!

